

ΚΥΘΡΕΑ

Βασίλισσα της ΜΕΣΑΡΚΑΣ...

ΜΑΡΙΟΣ ΣΤ. ΠΕΤΑΣΗΣ

Η κωμόπολη της Κυθρέας βρίσκεται στους πρόποδες του Πενταδακτύλου και απέχει περί τα οκτώ (8) μίλια από τη Λευκωσία. Σαν τείχος προστατευτικό ορθώνεται στο κεφάλι της ο γέρο-Πενταδάκτυλος και την στεφανώνει ο χρυσαφένιος κοκκινόκρεμος.

Το όνομα της το πήρε από τον ιδρυτή της βασιλέα Χύτρον και στα παλιά χρόνια εξετείνετο από τα χώματα του Βορρά του Αγίου Επιφανείου στις δανδελένιες ακρογιαλιές, στο Τρούλλι και στην Μελανδρίνα στο Καλλιβάκι, στην Επηχώ και στην Συκά.

Χωρίζεται σε έξη ενορίες. Η Συργανιά η πρώτη ενορία προς τον Κεφαλόβρυσο, πήρε το όνομα της από την λέξη σεργιάνι που σημαίνει περίπατο γιατί τα περίχωρα πήγαιναν τις Κυριακές να σεργιανίσουν στον Κεφαλόβρυσο, δηλ. να πάνε περίπατο στον Κεφαλόβρυσο.

Η Χαρδακιώτισσα πήρε το όνομα της από κάποιο επίσημο του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου ονομαζόμενο Χορδάκι που μετά την άλωση της Βασίλισσας των πόλεων έφερεν το εικόνημα της Παναγίας και έχτισε την ομώνυμη εκκλησία της Παναγίας Χορδακιώτισσας. Οι άλλες εκδοχές ότι η εικόνα της Παναγίας θρέθηκε μέσα σε «χαρτζήνη» ή επειδή η τοποθεσία είναι χαράδρα και ονομάστηκε Χαρδακιώτισσα δεν θεωρούνται θάσιμες γιατί αν κοιτάξουμε στο Καλλικίδι Κυθρέας επί Τουρκοκρατίας αναφέρεται στα έγγραφα σαν Χορδακιώτισσα και όχι Χαρδακιώτισσα, ονομασία την οποία πήρε επί Αγγλοκρατίας.

Οι ενορίες Αγ. Γεώργιος, Αγ. Ανδρόνικος, Αγ. Μαρίνα πήραν το όνομα τους από την ονομασία των ομώνυμων ναών.

Η ενορία Τιμιοσ Σταυρός Χρυσίδας πήρε το όνομα της από τον ομώνυμο ναό και το Χρυσίδα από το Χρυσίς που ήταν κατά την παράδοση η Βασιλοπούλα κόρη του Χύτρον Βασιλέα των Χύτρων της σημερινής Κυθρέας.

Η Κυθρέα φημίζεται για τα ιερά χτίσματα της, τους πολλούς Αγίους της, τους μάρτυρες και ήρωες της των διαφόρων εθνικών αγώνων,

για τις αρχαιότητες της, για τα δροσερά νερά του ξακουστού Κεφαλόβρυσου της, τους τριανταδύο (32) νερόμυλους, τα εσπεριδοειδή και τις ελιές της και τα λαχανικά της (θεωρείται σαν μάνα του κραμβιού).

Στην Κυθρέα γεννήθηκαν ο Άγιος Πάππος, ο Άγιος Αθανάσιος και ο Άγιος Σπυρίδων (όχι ο Τριμιθούντος) Επίσκοποι Κυθρέας και ο Μέγας Επίσκοπος της ο εξόριστος Βαθυλώνος θαυματουργός Άγιος Δημητριανός του οποίου τα Άγια λείψανα βρίσκονται για δεύτερη φορά εξόριστα στο Μαρί Λάρνακας. Επίσης ο Άγιος Ευστάθιος.

Στην Κυθρέα γεννήθηκε ο οικονόμος Πετρακκίδης, ο γιός του προύχοντα Πετρακκίδη, ο Χατζιατάλλας, ο Χατζηγιάννης, ο Χατζηπρωτοπαπίας Ζαχαρίας οι οποίοι ανέπτυξαν αξιόλογη θρησκευτική και εθνική δραστηριότητα κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Μερικοί από αυτούς απαχχονίστηκαν και οι υπόλοιποι υπέφεραν τα πάνδεινα για την πίστη και την πατρίδα τους. Στο βωμό της πατρίδας έδωσε το αίμα του και το εκλεκτό τέκνο της ο ήρωας Σπύρος Χατζηγιακουμής το 1958.

Στα χώματα της είναι σπαρμένα αρχαία μνημεία (η Ακρόπολη των Χύτρων, οι βωμοί στο Σκαλί) και τα αγάλματα της (Απόλλων, Σεπίμιος Σεθήρος και άλλα που κοσμούν το Κυθριακό Μουσείο).

Σ' αυτήν είναι χτισμένες έξη ενοριακές εκκλησίες, δυο άλλες εκκλησίες που ελειτουργούντο μια φορά του έτους και περί τα δέκα παρεκκλήσια.

Στις εκκλησίες της εφυλάττοντο τα οστά του Αγίου Δημητριανού και ιστορικές θαυματουργές εικόνες όπως του Αρχαγγέλου και του Αγίου Αντωνίου στην Συργανιά του Προδρόμου και του Αγίου Δημητριανού στην Χαρδακιώτισσα του Χριστού και της Παναγίας στη Θεοτόκο της εικόνας της Αγίας Μαρίας και τοιχογραφίες του Αγίου Ανδρονίκου.

Η ηρωική κωμόπολις στενάζουσα σήμερα